

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра теорії і методики початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

та рекрутації

Юлія Загромак Ю.В.

Протокол № 6 від «19» лютого 2020 р.

№7719022020

**ТЕОРІЯ І ТЕХНОЛОГІЯ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ
ГАЛУЗІ У ЗВО**

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки магістрів
галузі знань 01 Освіта /Педагогіка
спеціальності 013 Початкова освіта
освітньої програми Початкова освіта

Луцьк- 2020

Програма нормативної навчальної дисципліни «Теорія і технологія вивчення природничої освітньої галузі у ЗВО» для підготовки магістрів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта освітньої програми Початкова освіти – 22 січня 2020 р. - 12 с.

Розробник: Рославець Р.М., доцент, кандидат педагогічних наук
Рецензент: Бартків О.С., доцент, кандидат педагогічних наук

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри теорії і методики початкової освіти № 7 від 22. 01. 2020 р.

Завідувач кафедри: _____ (проф. Пріма Р.М.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету педагогічної освіти та соціальної роботи
протокол № 5 від 23.01 2020р.

Голова науково-методичної комісії
факультету педагогічної освіти та соціальної роботи _____ доц. Антонюк В.З.

Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету
протокол № ____ від ____ . ____ . 2020 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(Денна форма навчання)

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Нормативна
Денна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка 013 Початкова освіта	Рік підготовки 1
Кількість кредитів 5	магістр	Семестр 2
ІНДЗ немає		Лекції 24 год.
Аудиторних годин 50		Практичні 26 год
Загальна кількість годин 150		Самостійна робота 90 год.
		Консультації 10 год.
		Форма контролю:екзамен

Опис навчальної дисципліни
(Заочна форма навчання)

Таблиця 2

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Нормативна
Заочна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка 013 Початкова освіта	Рік підготовки 1
Кількість кредитів 5	магістр	Семестр 2
ІНДЗ немає		Лекції 12 год
Аудиторних годин 22		Практичні 10 год
		Самостійна робота 110 год.
Загальна кількість годин 150		Консультації 18 год. Форма контролю:екзамен

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Метою викладання курсу «Теорія і технологія вивчення природничої освітньої галузі у ЗВО» є розкриття сучасних педагогічних технологій та наукових концепцій особистісно орієнтованого навчання і виховання учнів молодшого шкільного віку, комплексне вивчення освітніх технологій з ціллю ефективного застосування при вивченні теорії та технології природничої освітньої галузі; засвоєння узагальнених та емпіричних уявлень і понять, які відбивають основні властивості та закономірності реального світу, місце в ньому людини; розширюють і систематизують соціальний та пізнавальний досвід учня молодшого шкільного віку; ознайомлення студентів з технологічним підходом в освіті, широким спектром педагогічних технологій через систему знань про основні нововведення, новації в початковій освіті; набуття студентами практичних навичок і досвіду здійснювати педагогічну діяльність у різних концептуальних системах.

Здобувач освіти магістра у результаті вивчення навчальної дисципліни засвоїть теоретичні аспекти педагогічних технологій навчання природничої освітньої галузі в початковій школі, види сучасних освітніх технологій в природничій освіті початкової школи.

Майбутні спеціалісти повинні методично грамотно вибрати освітні технології для проведення уроку відповідно до змістових ліній освітньої галузей природничого циклу, формувати мислення та особистість учня відповідно до вимог програми із природничої галузі

Міждисциплінарні зв'язки: Курс об'єктивно має інтегрований характер, тому в його конструюванні забезпечено самостійне значення, оригінальний зміст, який не дублює соціального й науково-пізнавального матеріалу інших навчальних предметів. Водночас він є ядром виховного впливу на особистість дитини і органічно пов'язаний з системою знань, які передбачені іншими предметами, програмою позакласної діяльності, що забезпечить різнобічність та перспективність навчання, виховання і розвитку молодших школярів.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні оволодіти такими **компетентностями:**

Інформаційна компетентність – здатність до набуття концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, які є фундаментом для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи, здатність до перманентного самозбагачення науково-практичними досягненнями в галузі освіти, володіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями; уміння користуватися друкованими та електронними джерелами інформації, опрацьовувати різні види інформації, обробляти її відповідно до цілей і завдань освітнього процесу.

Когнітивна компетентність – здатність до самореалізації та саморозвитку, готовність до постійного підвищення особистісного та професійного рівня.

Науково-дослідницька – здатність до провадження експериментальної та інноваційної педагогічної роботи, володіння модерними методами наукових досліджень в освітній галузі; уміння добирати, аналізувати, систематизувати й синтезувати фактичний матеріал; формулювати новизну наукового дослідження, узагальнювати та інтерпретувати його результати, проявляючи критичну обізнаність та інтелектуальну чесність.

Громадська компетентність – усвідомлення власних прав і обов'язків, використання моделей поведінки, які відповідають нормам моралі і права, спроможність критично мислити, приймати рішення, виявляти громадянську позицію у ставленні до природи, до людей.

Загальнокультурна компетентність – здатність сприймати духовно-моральні основи життя людини, досягнення національної та світової культури, застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на загальнолюдські цінності, опановувати моделі толерантної

поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу й людської цивілізації.

Інформаційно-комунікативна компетентність – здатність осмислювати, аналізувати та використовувати інформацію з різних джерел, користуватися різноманітною довідковою літературою, уміння здійснювати комунікацію у групі та в колективі.

Вище названі компетентності базуються на таких здатностях: аналізу, зіставлення та порівняння освітньо-педагогічних концепцій навчання природознавства в Україні; пізнання сучасних тенденцій природничої галузі та відображення їх у змістовому компоненті процесу навчання; впровадження сучасних концепцій та інноваційних підходів до навчання рідної мови і в педагогічний процес первинної ланки освіти; аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати наукових досліджень у галузі природничої освіти.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Денна форма навчання

Таблиця 3

Назви змістових модулів і тем	Усь ого	Лек	Пр.	Сам	Конс ул.
Змістовий модуль І. Теоретичні основи вивчення теорії і технології природничої освітньої галузі у ЗВО					
Тема 1. Методика вивчення природничої освітньої галузі згідно нового Державного стандарту початкової загальної освіти.	22	2		20	
Тема 2. Формування готовності майбутніх вчителів початкових класів до викладання курсу природничої освітньої галузі.	16	2	2	10	2
Тема 3. Суть, умови впровадження та використання технології формування творчої особистості	15	2	2	10	1
Тема 4. Особливості змісту педагогічної технології «будинок вільної дитини по М. Монтесорі»	10	2	2	5	1
Тема 5. Методика застосування комп'ютерно – інформаційних технологій навчання на уроках з курсу природничої освітньої галузі.	10	2	2	5	1
Тема 6. Технологія організації навчальної проектної діяльності курсу природничої освітньої галузі.	10	2	2	5	1
Разом за змістовим модулем 1	83	12	10	55	6
Змістовий модуль 2. Підготовка магістрів до проведення лекційних та практичних занять у ЗВО					
Тема 7. Планування лекційних, практичних та лабораторних занять з методики викладання природничої освітньої галузі.	14	4	4	5	1
Тема 8. Методика проведення практичних та лабораторних занять.	19	4	4	10	1
Тема 9. Методи контролю та їх класифікація. Методи практичної перевірки знань учнів та студентів.	17	2	4	10	1
Тема 10. Методи самоконтролю та самооцінки знань під час вивчення природничої освітньої галузі.	17	2	4	10	1
Разом за модулем 2	67	12	16	35	4
Всього	150	24	26	90	10

Заочна форма навчання

Таблиця 4

Назви змістових модулів і тем	Усь ого	Лек	Пр і	Сам роб	Кон сул
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи вивчення теорії і технології природничої освітньої галузі у ЗВО					
Тема 1. Інноваційні тенденції розвитку сучасної освіти.	18	2	2	10	4
Тема 2. Технологія організації навчальної проектної діяльності	28	2	2	20	4
Разом за змістовим модулем 1	46	4	4	30	8
Змістовий модуль 2. Підготовка магістрів до проведення лекційних та практичних занять у ЗВО					
Тема 3. Планування лекційних, практичних та лабораторних занять з методики викладання природничої освітньої галузі	26	2	2	20	2
Тема 4. Методика проведення практичних та лабораторних занять	28	2	2	20	4
Тема 5. Методи контролю та їх класифікація. Методи практичної перевірки знань учнів та студентів	26	2	2	20	2
Тема 6. Методи самоконтролю та самооцінки знань під час вивчення природничої освітньої галузі	24	2		20	2
Разом за змістовим модулем 2	104	8	6	80	10
Всього	150	12	10	110	18

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Скласти порівняльну таблицю засвоєння учнями знань, умінь та навичок з теорії та технології вивчення природничої освітньої галузі.
2. Скласти порівняльну таблицю засвоєння учнями знань, умінь та навичок з даного курсу.
3. Визначити основні принципи вивчення інтегрованого курсу природничої освітньої галузі. Скласти таблиці.
4. Порівняти програми та підручники з курсу природничої освітньої галузі різних авторів. Написати коротке повідомлення.
5. Розробити конспект лекції однієї з тем курсу природничої освітньої галузі.
6. Розробити конспект уроку курсу на тему: «Людина - частина природи».
7. Розробити проект реалізації принципу національної спрямованості при вивченні курсу природничої освітньої галузі .
8. Скласти схему використання принципу культуровідгювідності при вивченні курсу.
9. Підібрати матеріал для ознайомлення учнів з видатними українцями різних історичних періодів розвитку країни.
10. Підібрати матеріал для формування в учнів правової свідомості.
11. Розробити конспект практичного заняття на тему «Розв'язування ситуативних завдань «Що буде, якщо...»».

12. Підготувати мультимедійну презентацію до теми «Наша країна - Україна».
13. Розробити тестові завдання для перевірки рівня знань студентів з навчальної дисципліни «Методика викладання природознавства».
14. Розробити план-конспект з курсу теорії та технології вивчення природничої освітньої галузі з використанням інноваційних технологій.
15. Розробити конспект практичного заняття з використанням інтерактивного методу навчання для учнів 3-4 класу.
16. Скласти словник термінів для вивчення курсу «Теорія і технологія вивчення природничої освітньої галузі у ЗВО.».
17. Розробити екологічний проект для учнів початкових класів.
18. Розробити конспекти уроків з курсу «Природознавство» з використанням квадро-парного навчання, роботи в малих групах, каруселі, акваріуму.
19. Розробити конспекти уроків з курсу теорії та технології вивчення природничої освітньої галузі використовуючи технології колективно-групового навчання, загального кола, мікрофону, незакінченого речення, мозкового штурму.
20. Методи та форми формування громадянських почуттів в молодших школярів при вивченні освітньої галузі «Природознавство». Методика формування громадянських почуттів в молодших школярів на уроках з даного курсу.
21. Мета і завдання технології. Зміст технології. Методика застосування активних методів навчання на уроках з даного курсу
22. Методика застосування комп'ютерно-інформаційних технологій Організація і методика використання комп'ютерних навчальних програм на уроках з курсу «Природознавство» при вивченні тем суспільствознавчого спрямування.
23. Методика використання навчальних комп'ютерних програм при вивченні тем суспільствознавчого спрямування на етапі усвідомлення нового матеріалу на уроках з курсу «Природознавство». Тип уроку.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (мах = 40 балів)											Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1											Модуль 2		
Змістовий модуль 1											Змістовий модуль 2		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	МКР1	МКР2	
4	4	4	4	2	2	4	4	4	4	4	30	30	100

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90–100	A	Відмінно	
82–89	B	Добре	
75–81	C		
67–74	D		
60–66	E	Задовільно	

1–59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)
------	----	--------------	---

Форма підсумкового контролю успішності навчання — екзамен

7. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Державний стандарт початкової загальної освіти та його реалізація на сучасному етапі розвитку освіти
2. Вимоги нового Державного стандарту, який передбачає впровадження нової моделі освіти, яка ґрунтується на компетентісному підході.
3. Формування готовності майбутніх вчителів початкових класів до викладання курсу теорія і технологія вивчення природничої освітньої галузі у ЗВО.
4. Формування готовності майбутніх вчителів початкових класів до екологічного мислення у ВНЗ.
5. Трагування авторів моделі магістра. Сукупність вимог що виражають потреби суспільства в процесі вузівського викладання.
6. Навчальні технології у ЗВО при викладанні природничої освітньої галузі.
7. Особливості змісту педагогічної технології "Будинок вільної дитини по М.Монтессорі.
8. Методи та форми формування громадянських почуттів в молодших школярів при вивченні природничої освітньої галузі .
9. Методика формування громадянських почуттів в молодших школярів на уроках з даного курсу.
10. Вальдорфська педагогіка при вивченні природничої освітньої галузі у ЗВО.
11. Мета і завдання технології. Зміст технології. Методика застосування активних методів у ЗВО.
12. Методика застосування комп'ютерно-інформаційних технологій навчання на уроках з курсу природничої освітньої галузі.
13. Організація і методика використання комп'ютерних навчальних програм.
14. Методика використання навчальних комп'ютерних програм при вивченні тем суспільствознавчого спрямування на етапі усвідомлення нового матеріалу у ЗВО з даного курсу.
15. Технологія організації навчальної проектної діяльності.
16. Мета, розвивальний та виховний аспект проектної технології. Методичні особливості технології, її зміст. Тип уроку проектної діяльності.
17. Технологія гуманної педагогіки Ш.О. Амонашвілі. Визначальні засади технології.
18. Концептуальні положення технології. Мета, цілі і завдання технології.
19. Принципи технології: здоров'я зберігаючого навчання, гуманітаризації освіти, гуманізації та особистісного підходу, системності та інтеграції, науковості та наочності навчання, випереджуючого та поглибленого навчання та наступності, пріоритету розвивального навчання, пріоритету творчої діяльності.
20. Особливості застосування інноваційних технологій відповідно до змісту та завдань природничої галузі.
21. Процес формування екологічного мислення, поняття цілісності світу у студентів визначається як безперервний, пов'язаний з наступністю.
22. Підготовка мультимедійної презентації до теми «Наша країна - Україна».
23. Тестові завдання для перевірки рівня знань студентів з навчальної дисципліни «Методика викладання природознавства».
24. Розробка плану-конспекту з курсу природничої освітньої галузі з використанням інноваційних технологій.

25. Методика проведення практичного заняття з використанням інтерактивного методу навчання.
26. Методика проведення лекційного заняття з даного курсу.
27. Розробка конспектів інтерактивних уроків для 3-4 класу початкової школи.
28. Розробити екологічний проект для учнів початкових класів.
29. Розробити конспекти уроків з курсу «Природознавства» з використанням квадро-парного навчання, роботи в малих групах, каруселі, акваріуму.
30. Розробити конспекти уроків з курсу «Громадянська освіта» використовуючи технології колективно-групового навчання, загального кола, мікрофону, незакінченого речення, мозкового штурму
31. Розробити конспект лекції однієї з тем курсу «Теорія і технологія вивчення природничої освітньої галузі».
32. Методи контролю та їх класифікація.
33. Методи практичної перевірки знань учнів та студентів.
34. Методи самоконтролю та самооцінки знань під час вивчення природничої освітньої галузі у ЗВО.
35. Планування лекційних, практичних та лабораторних занять з методики викладання природничої освітньої галузі.
36. принципи формування відносин в соціальному і природному середовищі.
37. Особливості та методика екологічного виховання молоді.
38. Провідні світоглядні ідеї, положення, що складають основу у системі світорозуміння, визначають ставлення людини до природи, суспільства, самої себе.
39. Психолого-педагогічні умови забезпечення «ситуації успіху» та навчання в умовах гуманізації педагогічного процесу.
40. Педагогічні (освітні, розвивальні, виховні) цілі в реальних педагогічних ситуаціях розділу громадянська освіта курсу природничої освітньої галузі.
41. Ефективні прийоми організації пізнавальної діяльності молодших школярів в рамках сучасних освітніх технологій.
42. Визначити оптимальні методи навчання з метою ефективного досягнення дидактичних цілей у конкретних педагогічних ситуаціях цілісного процесу засвоєння знань та ціннісних орієнтирів курсу «Природознавства».
43. Взаємозв'язки між різними формами організації процесу навчання та виховання в межах курсу та Державних стандартів природничої освітньої галузі у ЗВО.
44. Методика організації і проведення занять у ЗВО.
45. Застосування на практиці набутих знань з теорії і технології викладання природничої освітньої галузі.
46. Підготовка студентів магістратури до виконання обов'язків викладача ЗВО.
47. Підготовка студентів магістратури до проведення науково-пошукової роботи та до керівництва дослідницькою роботою студентів.
48. Підготовка студентів магістратури організації освітнього процесу в спеціалізованих гімназіях, школах, коледжах.
50. Предмет та завдання вивчення навчальної дисципліни.
51. Визначити науково-філософську основу курсу.
52. Міждисциплінарні зв'язки даного курсу.
53. Мета та завдання навчальної дисципліни «Теорія і технологія викладання освітньої природничої галузі».
54. Специфічні особливості змісту природничої освітньої галузі.
55. Принципи формування відносин в соціальному і природному середовищі.
56. Особливості та методика екологічного виховання молоді.
57. Провідні світоглядні ідеї, положення, що складають основу у системі світорозуміння, визначають ставлення людини до природи, суспільства, самої себе.

58. Наукові засади викладання природничої освітньої галузі. Характеристика основних змістових ліній.
59. Розробити конспект лекції однієї з тем курсу «Теорія і технологія викладання освітньої природничої галузі».
60. Розробити план-конспект семінарського заняття з однієї з тем курсу «Теорія і технологія викладання природничої освітньої галузі».

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Адрелян О. Загальнопізнавальні вміння як компонент критичного мислення молодших школярів // Рідна школа. -2001. -№4.
2. Аквилева Г.Н., Клепина З.А. Методика преподавания естествознания в начальной школе: Учеб. Для студ. — М: Гуманит. зд. Центр ВЛАДОС, 2004 — 240 с.
3. Безлюдна Н. Розвиваюче навчання в концепції вітчизняної педагогічної думки / Н. Безлюдна // Поч. школа. — 2011. — № 2. — С. 19-24.
4. Бугрій О.В., Буряк В.К. Краєзнавча робота як засіб розвитку пізнавальних можливостей учнів загальноосвітніх шкіл України // Педагогічний альманах: Збірник наукових праць. — Херсон: РІПО, 2010. — Випуск 7. — С. 260-264.
5. Боришевський М. Й. Громадянська спрямованість як міра соціальної відповідальності особистості / М. Й. Боришевський // Педагогічна і психологічна науки в Україні. — К.: Педагогічна думка, 2007. — Т. 3. — С. 93- 102.
6. Борщ О. Впровадження змісту ігрового навчання в педагогічну практику / О. Борщ // Поч. школа. — 2011. — № 7. — С. 39-40.
7. Бутенко В. Г. Громадянське виховання студентів у системі вищої технічної освіти / В. Г. Бутенко // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: [зб. наук, праць Херсонського національного технічного університету]. — 2010. — Вип. 1(2). — С. 149-158.
8. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підруч. за модульно-рейтинговою системою навчання [для студентів магістратури] / С. С. Вітвицька. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 384 с.
9. Волкова М. П. Педагогіка: Посібник для студентів / М. П. Волкова. — К.: Академія, 2001. — 576 с.
10. Гнатишина С. Формування екологічної культури молодшого школяра на основі використання методу проєктів / С. Гнатишина // Поч. школа. — 2011.— № 7. — С. 33-35.
11. Гриценко Л. Основні ідеї інтерактивного особистісно орієнтованого навчання / Л. Гриценко // Завуч. — 2013. — №15.
12. Державний стандарт початкової загальної освіти // Поч. школа. — 2019. — № 7. — С. 1-15.
13. Жалдак О. Система підготовки вчителя до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі / О. Жалдак // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. — 2011. — № 4-5. — С. 76-82.
14. Завалевський Ю. І. Проблеми соціально-громадянського виховання особистості та підходи до її розв'язання в історії теоретичної думки / Ю. І. Завалевський // Педагогіка і психологія. — 2002. — № 4. — С. 55-64.
15. Іванчук М. Інтегрований підхід у навчанні і вихованні молодших школярів / М. Іванчук // Поч. школа. — 2014. — № 9. — С.1-3.
16. Ігнатенко С. А. Виховання громадянськості студентської молоді: Метод, посібник / С. А. Ігнатенко. — Херсон: Айлант, 2008. — 103 с.
17. Кацюк Л. Розвиток креативного потенціалу молодших школярів на уроках курсу «Природознавство» / Л. Кацюк // Поч. школа. — 2011. — № 11. — С. 48- 49.

18. Коваль Л. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до моделювання уроків за різними навчальними технологіями / Л. Коваль // Поч. школа. — 2015. — № 11. — С. 22-23.
19. Коваль Н. Методика розробки проєктів у процесі вивчення курсу «Я у світі» в 3 класі / Н. Коваль // Поч. школа. — 2015. — № 10.
20. Ковтун Т. П. Комп'ютерні засоби в роботі вчителя біології та природознавства / Т. П. Ковтун // Біологія. — 2016. — № 26. — С. 2-5.
21. Митник О. Особливості побудови уроку як цілісного творчого процесу у 1 класі / О. Митник // Поч. школа. — 2011. — № 4. — С. 19-20.
22. Особливості навчально-виховного процесу у початкових класах загальноосвітніх навчальних закладів у 2012/13 навчальному році (Додаток до листа МОНмолодьспорту від 01.06.2012 № 1/9 — 426 «Щодо інструктивно- методичних рекомендацій із базових дисциплін») // Початкова освіта. — 2012. — № 29. — С. 7.
23. Панченко А. Навчання в дії: Як організувати підготовку вчителів до застосування інтерактивних технологій навчання: метод, посіб. / А. Панченко, О. Пометун, Т. Ремех. - К.: А.П.Н. - 72 с.
24. Пилипенко В. Особистісно орієнтовані технології у школі / В. Пилипенко, О. Коваленко. - Харків: «Основа», 2017. - 328 с.
25. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посіб./ О.І. Пометун, Л. В. Пироженко - К.: А.С.К., 2004,- 192 с.
26. Примакова В. В. Метод проєктів як засіб формування у молодших школярів наукової картини світу / В. В. Примакова // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. / М-во освіти і науки України, Ін-т технологій і змісту освіти, [гол. ред. О. П. Гребельник]. - К., 2009. - Вип. 56. - С. 68-72.
27. Прокопенко В. Метод проєктів як засіб креативно-пізнавальної діяльності молодших школярів / В. Прокопенко, Л. Князьська // Поч. школа. - 2007.-№ 5.-С. 22-25.
28. Роль особистісно-орієнтованого виховання і системи цінностей особистості в сучасному суспільстві // Наука і сучасність [зб. наук, праць Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. - К.: Логос, 2010. - Вип. 1. - Ч. 1. - С. 47-53.
29. Рукавець О. Інноваційні підходи на уроках з курсу «Я і Україна» / О. Рукавець // Поч. школа. - 2011. - № 4. - С. 25-27.
30. Токмань Г. Сучасні навчальні технології та методи викладання. Інноваційні технології: модульно-розвивальна система навчання / Г. Токмань // Дивослово - 2012. -№11.
31. Трубочова Н. Пропедевтика картини світу / Н. Трубочова // Красзнавство. Географія. Туризм. — 2007. — № 45. — С. 11-13.
32. Уайт П. Громадянські чесноти і шкільна освіта: виховання громадян демократичного суспільства. — К.: Вища школа, 2012. — 118 с.
33. Уманець Н. Я. Проблемне навчання як засіб підвищення пізнавальної активності учнів / Н. Я. Уманець // Обдарована дитина. — 2010. — № 4. — С. 22-25.
34. Фасоля А. Проблема методичного інструментарію / А. Фасоля // Дивослово. — 2005. — №9.